

Bir Tereke, Yetmiş Denizlili

A Heritage, Seventy Inhabitant from Denizli

Tanju DEMİR*

Öz:

Denizli Şeriyeye Sicillerine kaydedilmiş ilginç bir terekedir. Bu tereke Sakızlı bir Rum kumaş tüccarına aittir. Tereke sahibinin adı Yorgi veled-i Minol'dür. Yorgi 1779 yılında Denizliye gelmiş ve Camızoğlu hanında ölmüştür. Terekesinde Hollanda, İngiltere ve Fransa'dan gelen kumaş ve diğer tekstil ürünleri bulunmaktadır. Bu ilginç bir durumdur. Çünkü Denizli Anadolu'nun dokumacılık merkezidir.

Anahtar Kelimeler: Kadı, Sakız, Rum, Dokumacılık.

Abstract:

This article investigates on an interesting heritage which is registreted in Denizli Court records (Şeriyeye Sicilleri). This heritage belongs to an Ottoman Greek cloth merchant from Sakız (Khios). His name is Yorgi veled-i Minol (Yorgi son of Minol). Yorgi came to Denizli in 1779 and than died in Camızoğlu inn. In his heritage there were lots of clothsand textile products from Holland, England and France. It is an interesting situation, because Denizli is a textile center of Anatolia.

Key Words: Kadı, Sakız (Khios), Greek, textile.

"Tereke defteri" adı verilen belgeler üzerindeki araştırmaların, pek çok karanlıkta kalmış koyunu özellikle Osmanlı sosyo-ekonomik tarihinin ayrıntılarını gün ışığına çıkarmış olduğu bilinmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse, tereke veya metrukat defterleri ölen Müslümanların bıraktıkları malların saptanıp, bunların şer'i yasalara göre dağılımının gösterildiği kadı kayıtlarıdır.¹

* Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Kadılar, yalnız küçük yaşta yetim çocukların ve kayıp kişilerin haklarını korumak veya vasiyetlerin yerine getirilip, getirilmediğini kontrol etmek için, vefat edenlerin mirasına el koyup muhalefatı saptar ve mirasçıların paylarını belirlerdi. Ancak miras anlaşmazlıklarında ve özellikle, borç-alacak ilişkisinin karmaşık bir hal aldığı ticari ilişkilere ait işlem gerektiren durumlarda da mirasın mahkeme önünde belirlenip, dağıtıldığı da görülmekteydi.

Paylaşımın nasıl yapıldığına gelince, ölenen arta kalan mallar. "Kassam" adı verilen sayım memurunun önünde sayıldıktan sonra "Bilirkişiler" veya "dellallar" aracılığı ile değerlendirilerek, detaylı muhalefat listeleri düzenlenirdi. Listelerde ölen kişinin cenaze masrafları, borçları ve vasiyetinin yerine getirilmesi için gerekli miktarlar ayrı ayrı belirtildikten sonra, geriye kalan eşya veya eşyanın satışından elde edilen meblağ, İslam miras hukukuna dayanılarak varsa mirasçıları arasında dağıtılırdı. Bu işlemler için mahkemenin, mirasçıların payına düşen miktarın %15 veya 20'si oranında bir vergi aldığı görülmektedir. Bu vergiye Resm-i Kısmet adı verilirdi. Resm-i Kısmet oranını %15 veya 20'den fazla olmaması kanunnamelerde açıkça belirtilerek kadı ve kassamların fazla vergi almak için malların değerini yüksek göstermesine yasak getirilmektedir.

Tereke defterlerinde görülen malların toplam değeri, mirasın gerçeğe yakın bir göstergesi olabilmektedir. Ancak vefat eden kişinin tüm varlığı olduğunu iddia etmek zordur. Barkan'a göre, özellikle ticaret amacıyla yapılan seyahatler sırasında, hac veya sefer yolculuklarında vefat edenlere, bir han köşesine konmuş tüccar mallarına ait tereke listelerinde, vefat edenin kendi memleketinde veya ilgili olduğu bölgelerdeki bütün mal ve alacaklarının bulunmaması mümkündür. Örneğin Edirne'de yaşayan Ahmet Beşe isimli yeniçeri, İstanbul'da ticaret amacıyla kalmakta olduğu bir anda vefat ettiği zaman mal varlığının göstergesi olup olmadığı şüphelidir.² Bununla ilgili Denizli şer'iyeye sicillerinde de bazı örnekler rastlanmaktadır. Bunların arasında ticaret için geldiği Denizli'de Gazelci Hanı'nda vefat eden Hristanti veled-i Yorgi, Alaşehir'den Yarengüme pazarına gitmek isterken yolda öldürülen tüccar'ın terekeleri dikkate değer örneklerdir.³

¹ Ömer Lütfi Barkan, bu konuya çok özenli çalışmalarıyla yıllar önce dikkati çekmişti. Bkz. Barkan, "Edirne Askeri Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)" *Belgeler*, c.III. sayı 5-6 (1966) s.1,2 , Halil İnalçık, "15 Asır Türkiye İktisadi ve İctimai Kaynakları" *İktisat Fakültesi Mecmuası* c.15 (Ekim 1953)s.2

² Barkan, a.g.m. s.2,3,8,63,65,74. Serap Yılmaz, , "İranlı bir Ermeni Tüccarın Terekesi ve Ticari Etkinliği Üzerine Düşünceler" *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, sayı VI. s.191

³ *Denizli Şer'iyeye Sicili(D.Ş.S.).672/63,672/130*

Denizli şer'îye sicillerinde rastladığımız toplam 32 adet tereke bütün bir Denizli şehrinin genel sosyal yapısını vermemekle beraber, ölen kişilerin toplumun değişik kesimlerinden olmaları sosyal ve ekonomik durum hakkında bazı ipuçları verebilmektedir. Örneğin, ölenlerin isim, cinsiyet, din ve meslekleriyle ikamet ettikleri yerler tespit edilerek hangi mahallelerde servet birikimi olabileceği tahmin edilebilir. Mirasçıların isim ve sayıları, toplam servetleri, nakit olacak ve borçları, gayri menkulleri, bunların değişim miktarları bulunarak fiyat hareketleri değerlendirilebilir. Bu konuda Şam'ı inceleyen güzel bir çalışmadan söz etmemiz yerinde olacaktır. Colett Establet ve Jean Paul Pascual XVIII. y.y. Şam'ının sosyo-ekonomik durumunu gözler önüne seren incelemeleri, 450 terekeye dayanmaktadır. Çıkardıkları sonuçlar bakımından, o dönemdeki Şam'ın büyük bölümüyle ilgili çeşitli saptamaları içeren bu eser Şehrin zengin ve fakir mahalleleri, nüfusun dağılımı, ölüm sebepleri, ticari ve sınai faaliyetler hakkında oldukça önemli bilgiler vermektedir.⁴ Bu eserde uygulanan yöntemi Denizli'ye uyarlayabilmek ne yazık ki zordur. Çünkü eldeki terekelerin sayısı sadece 32'dir ve buradan hareketle genel sonuçlar çıkartmak yanıltıcı olacaktır. Ancak yine de eldeki belgeleri değerlendirerek dikkate değer bazı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Denizli'ye ait şer'îye sicillerinde rastladığımız terekeler içerisinde en dikkat çekici olanların başında Yorgi adlı Sakızlı Rum tüccarın muhalefatı gelmektedir. Yorgi veled-i Minol, 1799'da Han'daki odası açılarak bıraktığı eşya ve malların sayımı ve değer takdiri yapılmış, görünürde varisi olmadığından, Denizli Voyvodası Elhac Ömer ağa tarafından görevlendirilen beyt-ül mal vekili Gürcü Hüseyin Ağa terekedeki malları teslim almıştır.

i) Eşyaların Sıralanması:

Defterde öncelikle Yorgi'nin ölümünden sonra ardında bıraktığı mal ve eşyalar teker teker sıralanarak , her birinin "guruş" üzerinden (gerektiğinde birim fiyatı ve ağırlığı ile birlikte) değer takdirleri yapılmış, toplam tutar da yine "guruş" üzerinden ayrıca belirtilmiştir. Bu eşyaların toplamı 1122 guruş olup, öncelikle kumaşlar ve giyim eşyaları ayrı başlıklar altında belirtilmiştir.

Kaydedilen mal ve eşyaları kabaca şöyle sıralamak mümkündür 1) Kumaş ve giysiler 2) Aletler 3) Özel eşyalar

Birinci grupta, her biri farklı miktarlarda ve renklerde, biniş, çuka, atlas, kutnu ve arpalı gibi kumaşlarla, abdestlik, şalvar, cübbe ve sarık gibi tekstil ürünleri bulunmaktadır.

⁴ Colett Establet, - Jean Paul Pascual, *Familles et Fortunes A Damas 450 Foyers Damaciens En 1700*, Damas 1994

İkinci grupta ise, koyun makromesi, bakır, tezgah ve dolap gibi alet ve eşyaları görmekteyiz ki, bunların çoğu dokumacılıkta kullanılmaktadırlar.

Üçüncü gruba dahil edebileceğimiz de sandık içinde bulunan kendisine ait giysiler ve hırdavattan oluşmaktadır.

ii) Yorgi'nin Borç ve Alacakları:

Tüccarın piyasada toplam 2074 guruş alacağı vardır. Ancak terekede kaydedilenlerin gerçekten tüm alacak miktarını gösterip göstermediği belli değildir. Borçlarının toplamı ise, 1557 guruş 2 para'dır. Borçları konusunda da aynı şeyi söylemek mümkündür; çünkü Yorgi'den alacağı olanlar mahkemeye başvurup, (aralarında senet olmadığından) yemin ederek bu alacaklarını kendileri bildirmişlerdir.

Yorgi'nin alacakları, kendisinin ekonomik gücü hakkında fikir vermenin ötesinde bize 70 kadar Denizliliyi tanıtır:

Sakızlı tüccarla iş ilişkileri olan Denizlililer kimlerdir? Yanıt olarak bunların çok değişik iş kollarında çalışan esnaf olduğunu söyleyebiliriz; Terzi, semerci, saraç, kebabçı, nalbant, kahveci, kayıkçı, kırmızı boyacı kinci, kasap, ekmekçi, pabuççu, keçeci, bahçıvan, demirci, tokmakçı, çulha, yorgancı, bezci, berber, kökboyacı, değirmenci. Bu 22 işkolunun neredeyse üçte birinin tekstil alanında olması- Kırmızı boyacı, Kökboyacı, çulha, bezci, keçeci, yorgancı, terzi, tokmakçı-. Kazada bu endüstri alanının, (genel olarak incelediğimiz sicillerin böyle bir izlenimi uyandırmamasına karşın) kuvvetli bir sektör olabileceğini düşündürmektedir.

Yorgi'nin borçlu ve alacaklıları arasında mesleği değil, sadece ismi veya hangi aileye mensup olduğu belirtilenler de vardır: Alengirlioğlu, Torum Halil, Nakiboğlu, Medlic, Sersamoğlu Kuzuoğlu Elhac Mustafa, Nekşoğlu Milvekyan Beşe, İnce Karaoğlu Elhac Mustafa, Köse Elhac İbrahim, Kethidaoğlu Mustafa, Hacı Yusuf oğlu Sufte, Mallaoğlu Esseyid Mehmed, Danaoğlu Hüseyin, Gümüşün Mehmed, Hacı İsoğlu İbrahim, Purduoğlu Mustafa, Hacı Şeyhoğlu Derviş Ahmed, Gebeşoğlu ismail, Seydi Mustafa Çelebi, Amuca Kafaoğlu, Koyunoğlu ve Tam Sarsan.

Bugün Denizli'de yukarıda ismi geçen ailelerden bireylerin olduğunu düşünebiliriz. En azından mezar taşlarından hareketle bu konuda iz sürdürebilir.

Alacaklılar grubunda nihayet, kökenleri bildirilenler vardır. Dumlu Karyesi'nden gelme, Kethüda karyesinden gelme, gibi.

Terekede kayıtlı mal ve eşya borç-alacak dağılımları yapıldıktan sonra yapılan gerekli harcamalar ve alınan vergiler ayrı bir başlık altında yazılmayıp borçlarla birlikte kaydedilmiştir.

TEREKE⁵

"Medine-i Denizli sükunda Camızoğlu Hanında misafireten mütemekkin iken düyünü terekesinden zeyd olduğu halde bundan akdem mürd olan Sakızlı Yorgi veled-i Minol nam zımınının zahirde varis-i marufu olmayub bi'l-cümle terekesi beytü'l mâla aid ve raci" olmak üzere Medine-i mezburede bilâ varis-i maruf fevt olanların terekesi ba' Hatt-ı Hümayun kabza memur ve husumete ve cevaba kibel-i şer'i enverde mezun bil'fiil Denizli voyvodası Elhac Ömer Ağa tarafından ve müsecceli Gürcü Hüseyin Ağa terekey-i mesfuru bil'vekale ve ba'del'kabz mürd-ü mesfurun ashab-ı duyununa beher gurus başına Kırk akçe garenavez isabet edüp, bil'cümle ashab-ı duyun marifetleriyle vech-i şer" üzere tahrir ve ba'de'l-isbât ve'l-hüküm mezburun ashab-ı duyun ve beyt-ül-mal vekili Hüseyin Ağa marifetiyle tahrir ve ashab-ı duyununa eda ve teslim olunan meblağın defteridir ki, ber vech-i âti zikr olunur.

Hurrira fi'lyem üs'sadis fi şehri cemaziyelahir sene selâse ve tis'in ve mi'e ve elf. (H.6. Cemaziyülahir 1193 - M. 21 Haziran 1779)

Mor Biniş

Kıymet 20 gurus

Defa Meneviş Biniş

Kıymet 25 gurus

Kurşuni Biniş

Kıymet 20 gurus

Defa Biniş

Kıymet 20 gurus

Meneviş Biniş

Kıymet 20 gurus

Kırmızı Biniş

Kıymet 20 gurus

⁵ D.Ş.S. 670/26

Sicilerde شنب şeklinde yazılmış olan kumaş "biniş" olmalıdır. Bu konuda bkz. Osman Hamdi Bey ve Marie de Launay; *1873 Yılında Türkiye'de Halk Giysileri* (Haz. Erol Üyepazarıcı İstanbul, Aralık 1999) kitabı, XIX. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu'ndaki halkların çok renkli ve ayrıntılı bir panoramasını gözler önüne seren, tarihi ve toplumsal açıdan önemli bir eserdir. 1873 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun başkenti Viyana'da düzenlenen uluslararası fuar dolayısıyla ismarlanan iki kitaptan biridir. Kıyafet albümü niteliğindeki kitapta, 1873 yılında hâlâ geniş sınırların çevrelediği Osmanlı İmparatorluğu'nu oluşturan vilayetlerden seçilmiş örnekler yer alır. Eserin, imparatorluk bünyesindeki her din ve ırktan Osmanlı tebaasının resimleri ile oluşturulması, konuya yaklaşım ve kapsam açısından önemli bir özellik olarak belirlemektedir. Pascal Sébah'ın fotoğrafladığı kıyafet resimlerinin, dönemin askeri ve mülki erkanını değil, her kesimden halkı kapsaması da eserin zengin içeriğini ortaya koyan diğer özelliğidir. Tıpkıbasım anlayışı ile yayıma hazırlanan kitabın, önsöz, notlar, sözlük, dizin bölümlerini içeren bir de eki bulunmaktadır.

Ancak, Çınar Atay'ın belirttiği gibi, İzmir limanına gelen ithal kumaşlar arasında Nimes adlı bir çeşit Fransız kumaşı da vardır. Bkz. Çınar Atay, *İzmir'in İzmir'i*, İzmir 1993, s.131.

Al Binis

Kıymet 20 guruş

Defa Nefti Binis

Kıymet 20 guruş

Defa meneviş Binis

Kıymet 20 guruş

Mor Binis

Kıymet 20 guruş

Mor Binis

Kıymet 22guruş

Kırmızı Binis

Kıymet 20 guruş

Defa meneviş Binis

Kıymet 20 guruş

Cem'an yekun 547 guruş.Yirmi sekiz arşun arpalı

Kıymet 61 guruş

Otuz Endaze Sandal

Kıymet 15 guruş

Bir küçük sarık

Kıymet 6 guruş

On iki arşun Bal rengi çuka

kıymet 24 guruş

Beşbuçuk arşun Nefti Çuka

Kıymet 11 guruş

Bir buçuk arşun mai çuka

Kıymet 3 guruş

23 Arşun Mai Çuka

Kıymet 47 guruş

26.5 Arşun Mor çuka

Kıymet 53 guruş

Hırdavat

Kıymet 8 guruş

Bakır

Kıymet 7.5guruş

Felemenk Çukasından Abdestlikleri Beyan Eder;Kırmızı Abdestlik

Kıymet 16.5 guruş

Defa mor abdestlik

Kıymet 12 guruş

Asma filizi abdestlik

Kıymet 12 guruş

Asma filizi abdestlik

Kıymet 13 guruş

Asma Filizi Binis

Kıymet 23 guruş

Meneviş Binis

Kıymet 20 guruş

Asma Filizi Binis

Kıymet 22 guruş

Al Binis

Kıymet 20guruş

Defa Kırmızı Binis

Kıymet 20 guruş

Mor Binis

Kıymet 20 guruş

Defa Nefti Binis

Kıymet 22 guruş

Defa Meneviş Binis

Kıymet 23 guruş

Kırmızı Binis

22 guruş

Defa Meneviş Binis

Kıymet 22 guruş

Defa Kırmızı Binis

Kıymet 20 guruş

Elli sekiz arşun atlas

Kıymet 150 guruş

Dört aded Kutnu

Kıymet 20 guruş

Sekiz buçuk arşun Kurşuni çuka

Kıymet 17 guruş

Yedi Arşun Gümüşü çuka

Kıymet 14 guruş

İki arşun Altı Rub' Mai Çuka

5.5 guruş

Yirmi sekiz aşun Mor çuka

Kıymet 5.6 guruş

29.5. Arşun Beyaz çuka

Kıymet 59 guruş

Sandık içinde Kaytan

Kıymet 15 guruş

Defa Hırdavat

Kıymet 3 guruş

İki Tezgah ve bir dolap

Kıymet 16,25 guruş

Defa Mor abdestlik

Kıymet 12 guruş

* Buradan itibaren kumaşlar için birim belirtilmeye başlanıyor. Bundan önceliklerde böyle bir kayıt olmadığına göre bire top olarak değerlendirilmiş olabilirler.

Kurşuni Abdestlik

Kıymet 12 guruş

Defa mor cübbe

Kıymet 12 guruş

Defa mor cübbe

Kıymet 10 guruş

Defa Mor Abdestlik

Kıymet 12 guruş

Defa Mor cübbe

Kıymet 10 guruş

Defa mor cübbe

Kıymet 10 guruş

Defa Mor Cübbe

10 guruş

Kurşuni Cübbe

Kıymet 10 guruş

Fransız Binişlerini Beyan Eder;Turuncu Biniş

Kıymet 2 guruş

Defa Mor Biniş

Kıymet 8 guruş

Beş aded kesilmiş Biniş

Kıy. 30 guruş

Yirmi arşun müteferrik çuka

Kıymet 40 guruş

Mai Biniş

Kıymet 8 guruş

Defa Turuncu Biniş

Kıymet 8 guruş

Bir Ayıblı Biniş

Kıymet 4 guruş

Hırdavat

Kıymet 6 guruş

Mor Biniş

Kıymet 12 guruş

Al Biniş

Kıy. 10 guruş

Fransız Abdestliklerini Beyan eder;Turuncu abdestlik

Kıymet 6 guruş

İngiliz Abdestliği

Kıymet 6 guruş

Turuncu Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Sarı Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Yeşil zenne abdestliği

Kıymet 6 guruş

Zenne Abdestliği

Kıymet 7 guruş

Defa Mor Cübbe

Kıymet 6 guruş

Şalvarları Beyan Eder;Felemenk şalvarı

Kıymet 16 guruş

Londra şalvarı

Kıymet 6 guruş

Mai Şalvar

Kıymet 11 guruş

Defa Turuncu

Kıymet 6 guruş

Mai Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Yeşil Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Gümüşü Abdestlik

Kıymet 7 guruş

Bet Renk AbdestlikAbdestlik Defa turuncu ab.

Kıymet 6 guruş

Mor Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Turuncu Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Kıymet 6 guruş

AL Zenne Abdestliği

Kıymet 8 guruş

Defa Mor Abdestlik

Kıymet 6 guruş

Mai Cübbe

Kıymet 5 guruş

Defa zenne abdestliği

Kıymet 5 guruş

Mai şalvar

9 guruş

Defa Londra şalvarı.

Kıymet 11 guruş

Yirmi altı biniş kıymeti beş yüz kırk yedi guruşdan müteferrik çuka ve eşya kıymetleridir.

Cem'an yekun 1122 guruş

Defter oldur ki, mürd-ü mesfür sakızlı'nın zimem-i nasdan beyt'ül mal emini Hüseyin Ağa marifetiyle derc ve cem olunup ashab-ı duyununa verilen nakid akçeyi beyan eder. Fi tarihi'l-mezbür.

<u>Terzi Musa Oğlu Ahmed</u>	<u>Sükürođlu Ahmed'den</u>	
6 guruş 1 rub	3.5 guruş	
<u>Semerci Hüseyin'den</u>	<u>Saraç Ali'den</u>	<u>Alemlirliođlu'dan</u>
6 guruş 1 rub	3.5 guruş	3.5 guruş
<u>Torum Halil'den</u>	<u>Nakiboğlu'ndan</u>	<u>Medlic'den</u>
8 guruş	3.5 guruş	4 guruş
<u>Saraç Ali'den</u>	<u>Kebabçı Hacı Çallı'dan</u>	<u>Sarraç Ali'den</u>
2 guruş	4.5 guruş	2 guruş
<u>Kebabçı Hacı Çallı'dan</u>	<u>Albadlı nalband Hacı Mehmed'den</u>	
4.5 guruş	14 guruş	
<u>Sersamoğlu'ndan</u>	<u>Keçeci Hacı Mehmed'den</u>	
6.5 guruş	1 guruş	
<u>Kahveci Hüseyin Celebi'den</u>	<u>Nalband Mustafa Beşe'den</u>	
8 guruş	6.5 guruş 10 para	
<u>Kayıkcı Mehmed'den</u>	<u>Demirci İbrahim Beşe'den</u>	
5 guruş	3 guruş	
<u>Kırmızı boyacı Kara Osman'dan alınan</u>	<u>Kuzuoğlu Elhac Mustafa</u>	
1 guruş 10 para	11 guruş	
<u>Tam Sarsan'dan geçen</u>	<u>Demirci İbrahim</u>	
6 guruş	2 guruş 10 para	
<u>Nekşoğlu Milvekyan Beşe'den</u>	<u>Kıncı İsmail'den alınan</u>	
10 guruş 20 para	5 guruş	
<u>Kassab çolak Hacı Hüseyin'den</u>	<u>Kulalı Mehmed Beşe'den</u>	
6 guruş	12 guruş	
<u>İnce-Karaoğlu Elhac Mustafa'dan</u>	<u>Ekmekçi Ahmed'den</u>	
2 guruş	5 guruş 5 para	
<u>Köse Elhac İbrahim'den</u>	<u>Babuçcu Çalık'dan</u>	
7 guruş	2 guruş	
<u>Kethüdaođlu Mustafa'dan</u>	<u>Dumlu Karyesinden gelme Koyunoğlu</u>	
4 guruş	3.5 guruş	
<u>Bahçıvan Abdurrahman'dan</u>	<u>Demirci Ali Beşe'den</u>	
6 guruş	2.5 guruş	
<u>Hacı Yusuf oğlu Suft'e'den</u>	<u>Kethüda Karyesinden Molla İbrahim</u>	
12 guruş	11 guruş	
<i>Kethuda Karyesinden Kara Ahmed oğlu Hüseyin'den</i>		
3.5 guruş		
<i>Kethuda Karyesinden Odabaşı Mehmed'den</i>		
4 guruş		
<u>Tokmakçı Torunođlu'ndan</u>	<u>Fesligan Mahallesinden Çulha Topal Halil'den</u>	
6 guruş	8 guruş	
<u>Yorgancı Elhac Mustafa'dan</u>	<u>Molla oğlu Esseyvid Mehmed'den</u>	
14 guruş	11 guruş	
<u>Dana oğlu Hüseyin'den</u>	<u>Gümüşün Mehmed'den</u>	
3 guruş	13 guruş	
<u>Yorgancı Elhac Osman'dan</u>	<u>Demirci Nasuh oğlu Ahmed'den</u>	
3 guruş	6 guruş	

<u>Hacı İsaoglu İbrahim'den</u>	<u>Bezci Elhac Ahmed'den</u>
8 guruş	8.5 guruş
<u>Berber Vehiboğlu'ndan</u>	<u>Kök-boyacı Hacı İbrahim'den</u>
3 guruş	9 guruş
<u>Purdu oğlu Mustafa'dan</u>	<u>Nalband Kaluzoğlu Hüseyin Beşeden</u>
2 guruş	4 guruş
<u>Babuçcu Hacı Ali oğlundan</u>	<u>Kahveci Aşık Halil'den</u>
17 guruş 30 para	3 guruş 30 para
<u>Hacı Şeyh oğlu Derviş Ahmed'den</u>	<u>Gebesoglu İsmail'den</u>
3 Guruş	5 guruş
<u>Değirmenci Süleyman Beşe'den</u>	<u>Çakıroğlu Halil Beşe'den</u>
5.5 guruş	3 guruş
<u>Kethüda Karyesinden Çobanoğlu Mustafa'dan</u>	
12 guruş	
<u>Seydi Mustafa Çelebi'den</u>	
12 guruş	
<u>İnce Karaoğlu Elhac İsmail'den</u>	<u>Def'a Tam Sarsan'dan</u>
6 guruş	9.5 guruş
<u>Kök-boyacı Ayrıpatan oğlundan</u>	
20 guruş	
<u>Cem'an yekun 2074 guruş</u>	
<u>resm-i mutad</u>	<u>On altı gün yevmiye Beher yevmiye beşer guraştan</u>
52 guruş	65 guruş
<u>Bazı dava zımnında alınan</u>	<u>On altı gün taamiye</u>
33 guruş	16 guruş
<u>Katibiyye ücreti ve kalemiyye</u>	<u>Beşer nefer hademiyye ücreti</u>
15 guruş	30 guruş
<u>İzariyye ücreti</u>	
25 guruş	
<u>Bazı Ezine Kazasında ve kuralarda tahsil için irsal olunan adamlara</u>	
30 guruş	
<u>Gürcü Hüseyin Ağa Hizmetkarlarına verilen ücret</u>	
25 guruş	
<u>Bekleyen şakirtlerine verilen ücret</u>	
25 guruş	
<u>Techiz tekfinine verilen</u>	<u>Beş adet kalfasına verilen ücret</u>
25 guruş	104 guruş
<u>Beyt-ül mal kapusuna verilen</u>	
70 guruş	
<u>Cem'an yekun 515 guruş (ihracat)</u>	
<u>Sahhü'l bâki 1559 guruş</u>	
<u>Gurre-i Mart ba'de'l-ısbât vel'yemin Kara Hacı Mehmed'e verilen</u>	
120 guruş	
<u>Ba'de'l-ısbât vel'yemin gurre-i Mart İnce Ağa'ya verilen</u>	
120 guruş	
<u>Ba'de'l-ısbât vel'yemin garmetten Kuzu Hacı Hüseyin'e verilen</u>	
120 guruş	

Ba'de'l-ısbât vel'yemin gurre-i Mart Karakaş zımmiye

33 guruş

Ba'de'l-ısbât vel'yemin gurre-i Mart Kulalı zımmiye

7 guruş

İzmirli Hacı Mehmed'e

Ba'de'l-ısbât vel'yemin Emin Ağaya ver.

80 guruş

12 guruş

Ba'de'l-ısbât vel'yemin gurre-i Mart Papazoğluna verilen

10 guruş

Ba'de'l-ısbât vel'yemin gurre-i Mart Papazoğluna verilen

21 guruş

Defa eski kalfasına ba'de'l-ısbât vel'yemin

33 guruş

Ba'de'l-ısbât vel'yemin Hacı Bani'ye verilen

20 guruş

Ba'de'l-ısbât vel'yemin Karakaş zımmiye verilen

20 guruş

Güzelhisarlı Yahudi'ye sulhan verilen

950 guruş

Oda icaresine verilen

Hayvanlarına bakan odabaşıya sulhan

16 guruş

5 guruş

Abdal Ağa oğlunu vekil eden zımmiye

10 guruş

ve 5 kıymetli yorgan

5 guruş

Ashab-ı Duyununa verilen cem'an yekun 1557 guruş 2 para

Eşşeyh Musa Mevlanay-ı Denizli''

Yukarıdaki terekeye bakıldığında, tereke sahibi Yorgi adlı Rum tüccarın Denizli'de Camızoğlu Hanında bir oda kiraladığı, burada 16 gün kaldığı ve işlerini bu odadan yürüttüğü anlaşılmaktadır. Yanında bulunan 5 kalfası halen çalışmakta bir tanesi de işten henüz ayrılmış görünmektedir. Bunu alacağı olduğunu belirterek ortaya çıkmasından anlaşılmaktayız. Yorgi esasen Sakızlı olduğu ve Denizli'de bir yakını bulunmadığından terekesi, gönderilmiş olan Hatt-ı Hümayunlara* uygun olarak Beyt-ül mal tarafından zabtedilmiştir.

Yorgi'nin Denizli'deki faaliyetleri hakkında şunlar söylenebilir; İlk olarak Yorgi kumaş ve giyim eşyası alıp-satan Sakızlı bir tüccardır. Bu bizi hiç şaşırtmıyor. Çünkü bir zamanlar "sakız"ı ile ünü ada, modern çağlar da

* *Bila varis-i maruf vefat eden tüccarlara dair Hatt-ı Hümayun* I. Mahmut (1730-1754)'un 16 Ekim 1736 tarihli fermanında, kendisinden önce bu konuda alınan kararların uygulanmasına devam edilmeyeceği belirtilmekte ve ölen tüccarların mallarının başkasına devredilmesinin yasak olduğuna dikkat çekilmiştir. Nakleden, Yücel Özkaya, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*, Ankara 1985, s.151.

kumaşları, özellikle de ipeklileri ile ünlüdür. Ayrıca terekesinde bulunan iki adet tezgâh ve bir koyun makromesi kendisinin de dokumacılıkla uğraşıyor olabileceğini göstermektedir. Öyle değilse bile, Denizli'de Fesligan Mahallesinden çulha yani dokumacı esnafı Topal Halil'le alış-verişi olması akla bu tüccarın kendisi satmak üzere dokumacılara sipariş verdiği düşüncesini de getirebilmektedir.

Tereke'nin bir diğer önemli özelliği de bize şehirdeki esnaf grupları hakkında bilgi vermesidir. Görülmektedir ki, adı geçen tüccar her kesimden esnafla ticari ilişki içerisinde. Ayrıca köylere de ulaşarak buralarda da alış-veriş yaptığı anlaşılmaktadır.

Ve yine terekenin en önemli yönlerinden biri de bu dönemde Denizli gibi, dokumacılıktaki yeriyle her zaman anılan bir Anadolu şehrinde satılan tekstil ürünlerinin neler olabileceği hakkında bilgi vermesidir. Terekede adı geçen ürünlerde Felemenk (Hollanda) İngiliz ve Fransız damgasının olması, ithal ürünlerin sadece İzmir, Ankara, İstanbul, Kahire v.b. büyük kentlerde değil, görece mütevazı ve dokumacılığıyla ünlü bir Anadolu kazası Denizli'de bile alıcı bulabildiğini göstermektedir. Bu da bize o yıllarda taşrada yaşam standartlarının yükselip yükselmediği konusunu bir başka çalışmada araştırmaya teşvik etmektedir.

KAYNAKÇA

1- Arşiv Belgeleri

Denizli Şer'iyye Sicilleri (D.Ş.S.), 670/26, 672/63, 672/133

2- Kitap ve Makaleler

Atay, Çınar, *İzmir'in İzmir'i*, İzmir 1993.

Barkan, Ömer Lütfi; "Edirne Askeri Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)" *Belgeler*, c.III. sayı 5-6 (1966) s.1,2 ,

Establett, Colet, - Pascual, Jean Paul; *Familles et Fortunes A Damas 450 Foyers Damaciens En 1700*, Damas 1994.

İnalçık, Halil; "15 Asır Türkiye İktisadi ve İçtimai Kaynakları" *İktisat Fakültesi Mecmuası*, c.15 (Ekim 1953), s.2

Osman Hamdi Bey - Lounay, *1873 Yılında Türkiye'de Halk Giysileri* , (Haz. Erol Üyepazarcı) İstanbul, 1999.

Özkaya, Yücel; *XVIII, yy.'da Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*, Ankara 1985.

Yılmaz, Serap; "İranlı bir Ermeni Tüccarın Terekesi ve Ticari Etkinliği Üzerine Düşünceler" *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, sayı VI. s.191 vd.

قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه
قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه
قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه

برای آگاهی از جزئیات این اثر، به کتابخانه ملی مراجعه کنید.

1193

بعضی از افسر اندر که آنجا می‌کند بر طرفه‌ها شروع شده بود و بسیار از کتیک
 یکدیگر را شنیدند و نرسیدند هر قدر که در روزهای جمعه یکدیگر را شنیدند که در
 دردت قطعات استنادت که می‌باشد و گویا به نماند کار که در روزهای جمعه
 زانها کار و وقت داران کار و نماند کار و وسایل حساس که گفتند در روزهای
 آنجا و قطعات و داران کار و نماند کار و وسایل حساس که گفتند در روزهای
 امور استند منزه بود و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 و نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 و نگارنده و نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 میان نرسیدند حساسی در وقت نشناختند در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 اهراب استند و نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 اما در وقت نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 حساسی در وقت نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 حساسی در وقت نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 حساسی در وقت نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 حساسی در وقت نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند
 حساسی در وقت نشناختند از راه پل و در روزهای جمعه در وقت نشناختند در وقت نشناختند

قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه
قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه
قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه	قصه‌های گفتنی در روزهای جمعه

برای آگاهی از جزئیات این اثر، به کتابخانه ملی مراجعه کنید.

